

Bakalářská práce

2020

Hana Proschová

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**„Practice turn“ v oboru mezinárodní vztahy: okolnosti
vzniku a cíle a metody autorů daného proudu**

Hana Proschová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Šárka Cabadová Waisová, PhD

Plzeň 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem „*Practice turn*“ v oboru *mezinárodní vztahy: okolnosti vzniku a cíle a metody autorů daného proudu*“ zpracovala samostatně a použila jsem pouze uvedenou literaturu v souladu s pravidly odborné práce.

Plzeň, květen 2020

Hana Proschová

Poděkování

Zde bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Šárce Cabadové Waisové, PhD. Jsem velmi vděčná za Vaše odborné vedení a za čas, který jste trávila čtením mé práce. Děkuji Vám za Vaše poznámky, rady, trpělivost a ochotu pomoci mi se vznikem této práce.

Moc Vám děkuji.

Obsah

ÚVOD	1
1. INTERDISCIPLINÁRNÍ ZÁZEMÍ.....	4
1.1. PIERRE BOURDIEU.....	4
1.2. ANTHONY GIDDENS	7
1.3. MICHEL FOUCAULT.....	12
1.4. THEODORE SCHATZKI	15
2. „PRACTICE TURN“ V MEZINÁRODNÍCH VZTAZÍCH.....	18
2.1. VINCENT POULIOT	19
2.1.1 <i>Mezinárodní bezpečnost v praxi a vztah mezi NATO a Ruskem</i>	19
2.1.2 <i>Rozdíl Praxe a Teorie.....</i>	22
2.1.3 <i>Shrnutí.....</i>	24
2.2. EMANUEL ADLER.....	25
2.2.1. <i>Practice x Praxe.....</i>	25
2.2.2. <i>EU a bezpečnostní praxe.....</i>	27
2.2.3 <i>Spolupráce na vývoji myšlenky o kontrole jaderných zbraní.....</i>	29
2.2.4. <i>Shrnutí.....</i>	31
2.3. IVER B. NEUMANN	32
2.3.1. <i>Diplomacie.....</i>	33
2.3.2. <i>Severská bezpečnost: diskurz, praxe a diplomacie.....</i>	37
2.3.3 <i>Shrnutí.....</i>	38
ZÁVĚR	39
ZDROJE	45
RESUME	49

Úvod

V posledních dvaceti letech se autoři mezinárodních vztahů začali soustředit na studium praktik a praxe, přesněji řečeno, začali se zajímat o praktiky a praxe aktérů mezinárodních vztahů. Nejedná se ale, jak by se mohlo na první pohled zdát, jen o činnost aktérů, ale o činnost a praxi bez ohledu na aktéry. Tito badatelé se soustředí na otázky, jak činnosti a praktiky ustavují mezinárodní politiku a jak se opakované činnosti přetvářejí na praxi. Existuje několik autorů, kteří se obracejí do praxe. Tito autoři jsou si velmi podobní a jsou tedy považováni za součást jednoho směru.

První autoři, kteří jsou řazeni do tzv. „practice turn“ začínají působit v období 90. let, nicméně soustavně je tomuto tématu věnována pozornost až v posledních letech. Nutno též poznamenat, že v oboru mezinárodní vztahy je pozornost věnovaná praktikám relativně nově, v jiných sociálněvědních disciplínách – např. v sociologii – je ale toto studium tzv. praktik již etablovanou oblastí.

Odborníci na „practice turn“ v mezinárodních vztazích, se na rozdíl od neorealistů, kteří se zabírají studiem struktury a anarchie, a nebo neoliberalů, kteří se zabírají strukturou a aktéry, zabývá činností a procesy mezinárodních vztahů. Podstatou mezinárodních vztahů je dle tzv. praxeologů „činnost“ (praktiky), bez analýzy praktik a praxe nelze mezinárodní vztahy zkoumat. Pomocí praktik zkoumají aktivity, které utvářejí mezinárodní vztahy. Například diplomacie nemusí být vykonávána diplomatem, ale jde o síť vztahů a činností v mezinárodní politice. Dalším příkladem je moc, tu v mezinárodním prostředí mají aktéři jen díky vztahům k ostatním aktérům.

Každý autor se na „practice turn“ v mezinárodních vztazích dívá v trochu odlišně. A studium tohoto směru a jeho a výzkumný proces je velmi odlišný od ostatních klasických teorií mezinárodních vztahů. Zároveň se jedná o mladý směr, který ačkoli se v mezinárodních vztazích vyskytuje už dlouhou dobu, zkoumán je poměrně krátce a tudíž není prozkoumán do detailů a jeho analýza poskytuje mnoho zajímavých oblastí.

Cílem této práce je analýza směru, který bývá označován jako „Practice turn“ v oboru mezinárodní vztahy. Český bychom tento směr označili jako „obrat k praktikám“. V této práci vysvětlím, co přesně míníme v oboru mezinárodní vztahy termínem „practice“, poté se zaměřím na ideové zdroje studia praktik mimo obor mezinárodních vztahů, z nichž ale autoři mezinárodních vztahů významně čerpají. Zaměřím se především na autory jako je Pierre Bourdieu, který působil jako profesor sociologie na Colegé de France a mimo jiné vyvinul takzvanou „teorii jednání“, Anthony Giddens, který je emeritním profesorem Londýnské školy ekonomie a politických věd, Michel Foucault, který rovněž působil jako profesor na Collegé de France a věnoval se sociologii, historii a psychologii a Theodore Schatzki, který je profesorem geografie, filosofie a sociologie na univerzitě v Kentucky. Tito autoři mi pomohou lépe analyzovat myšlenkovou základnu, z nichž „Practice turn“ v mezinárodních vztazích čerpá.

V další části textu se pak budu soustředit na samotný „Practice turn“ v mezinárodních vztazích. Nejprve se pokusím charakterizovat, čím se tento směr vyznačuje v oboru mezinárodní vztahy, poté se budu věnovat několika vybraným autorům. Tito autoři jsou odborníky na politologii a mezinárodní vztahy a ve svých pracích se věnují mimo jiné také obratu do

praxe a praktikám a praxi samotné. Zaměřím se především na autory jako je Vincent Pouliot, který působí jako docent na katedře politologie na kanadské univerzitě McGill, Emanuel Adler, který je uruguayským profesorem politických věd na torontské univerzitě a zároveň je bývalým editorem časopisu „International Organization“ nebo Iver B. Neumann, odborník na antropologii a diplomacii a profesor mezinárodních vztahů na Londýnské škole ekonomie a politických věd.

K napsání této práce jsme shromáždila články, které „Practice turn“ rozebírají. Jedná se v první řadě o články sepsané autory, kteří jsou uvedeni výše, ale i o články od ostatních odborníků. Nejvíce článků pochází z internetové databáze JSTOR¹. K této digitální knihovně máme přístup díky univerzitě a zvolila jsme ji, kvůli množství článků, ze všech oborů, které jsou v ní k dispozici. Pracovala jsem, ale i s dalšími internetovými stránkami jako je například Oxford research encyclopedias nebo Google Scholar.

Téma „Practice turn“ v mezinárodních vztazích je i přes krátkou dobu zkoumání velice obsáhlé, protože každý autor má na něj trochu odlišný názor a v podstatě se jím zabývá z jiného úhlu pohledu. Existuje tedy velké množství článků, které se toto téma soustředí. Ve své práci bych ráda ukázala, že studium praktik a praxe je důležitou součástí studia mezinárodních vztahů.

Tato práce se skládá ze dvou kapitol a několika podkapitol. První kapitola mé práce se bude věnovat interdisciplinárnímu zázemím „Practice turn“ v mezinárodních vztazích. Rozeberu zde mimo jiné práce a názory výše uvedených specialistů, kteří se primárně zabývají ostatními obory

¹ Journal Storage

jako je sociologie nebo psychologie, kde je obrat v praxi už etablovanou oblastí.

V druhé kapitole této práce věnované „Practice turn“ v mezinárodních vztazích se zaměřím na témata, která „Practice turn“ zkoumá a samozřejmě také na současné autory, kteří do tohoto proudu patří. Budu zde pracovat s několika metaforami, které jsou v oblasti Mezinárodních vztahů často používané za účelem lepší orientace.

V závěru této práce budu hodnotit výsledek své analýzy a představím svůj pohled na praktiky autorů tohoto proudu.

1. Interdisciplinární zázemí

V této kapitole se zaměřím na autory, kteří jsou odborníky v jiných disciplínách nežli jsou mezinárodní vztahy, ale jejich práce na poli sociologie nebo antropologie slouží jako zdroj a inspirace pro práce autorů v oboru mezinárodní vztahy, kteří se zaměřují na praxi a praktické činnosti.

1.1. Pierre Bourdieu

Pierre Bourdieu, francouzský historický sociolog, má vliv na humanitní obory po celém světě. Součástí mé práce se stal díky svému zaměření na Praktickou teorii. Jeho práce jsou přeloženy do několika jazyků a jsou mnohdy považovány za klasiku pro společenské a humanitní vědy, je tedy důležitým autorem jak pro sociologii, tak pro antropologii a kulturní a vzdělávací studia (Social Theory Re-Wired, 2016a) a dále také pro mezinárodní vztahy. Je také jedním z autorů na které se praktičtí teoretici mezinárodních vztahů často odkazují.

V této kapitole se podívám na Bourdieuovo zkoumání genderových nerovností. Zjistím co znamená a určuje termín habitus. Co myslí konceptem field. Jak rozšířil koncept kapitálu. Jaká je podle něho praxe. A co si myslí o postavení člověka ve společnosti.

Bourdieu byl také politickým hlasem upozorňujícím, že mnohé instituce utlačují jedince, neboť mají ve svých strukturách zakořeněné genderové či rasové nerovnosti (Cheleen – Mahar, 2019). Bourdieu zkoumal nerovnosti ve společnosti a chování jednotlivých skupin vysvětluje jejich touhou po maximálním zisku (Pullmann, 2003). Bourdieu zároveň užívá termín „Habitus“ k propojení vědomostí a praktického jednání (Pullmann, 2003). Habitus je Bourdieův nejvlivnější koncept, který se vztahuje na zvyky a dovednosti, které vznikly díky životním zkušenostem a které nám pomáhají procházet sociálním prostředím a ovlivňují naše chování ve společnosti (Social Theory Re-Wired, 2016a). Například pokud člověk vyrůstá ve čtvrti s vysokou kriminalitou, naučí se pro svůj budoucí život v této čtvrti mnoho užitečných dovedností, jakmile se ale dostane do jiného sociálního prostředí, zjistí že jeho návyky, tedy „habitus“ mu nejsou k užítku (Social Theory Re-Wired, 2016a). Habitus také určuje náš vkus, jinými slovy prostředí ze kterého pocházíme ovlivňuje naše oblékání, jídlo nebo kulturu, kterou vyhledáváme (Social Theory Re-Wired, 2016a).

Bourdieu se také zaměřil na „Practice Theory“ neboli teorii praxe. Ta se zaměřuje na to, jak lidé vytvářejí svět. Pierre Bourdieu je považován za jednoho z neslavnějších teoretiků spojených s touto teorií (Cheleen – Mahar, 2019). Ve své knize píše mimo jiné o tom, že je snadné psát o „practice“ negativně, protože praxe je zdánlivě mechanická a může být proti logice myšlení a zároveň vede ke sledování vědomých cílů v jakékoliv disciplíně, kde předpokládá věčné dohady mezi organizovaným vědomím a automatickým chováním (Bourdieu, 1990, 80). Lidé většinou smýšlejí rozdílně, uvažují ji o sobě navzájem a jinak, pokud smýšlí o sobě samém (Bourdieu 1990, 80). Antropologové by se tedy měli více zaměřit

na sociální interakce, na jazyk, dovednosti, zručnost a zaměřit se i na přešlapy v mezilidské interakci, aby byli schopni projít veškeré mezilidské „rituály“ bez chyb a nedorozumění (Bourdieu 1990, 80-81). Další důležitou součástí Bourdieovy tvorby je jeho koncept pole, tzv. „field“, který se zaobírá konflikty, konkurencí a celkově sociální interakcí (Cheleen – Mahar, 2019). Společnost je v podstatě systémem polí - „fields“, každé pole je autonomní, má vlastní strukturu a sílu, ale zároveň je součástí většího systému, v němž jedinci nebo skupiny bojují o svou pozici (Cheleen – Mahar, 2019). Tento jeho systém by se dal velice snadno použít při popisu mezinárodního systému. Mocenské vztahy v mezinárodním systému jsou ovládány dominantními hráči, kteří mohou využít své moci ke změně pravidel v mezinárodním systému (Curnut, 2017).

Při použití konceptu kapitálu, tzv. „capital“ Bourdieu přidává do konceptu symboliku a kulturu, těmi se projevují sociální třídy (Cheleen – Mahar, 2019). Tzv. symbolický kapitál strukturuje náš každodenní život za pomoci našeho vkusu, hierarchie ve společnosti a je spojen s privilegii sociálních tříd a nadvládou maskulinní ideologie, ta souvisí s použitím symbolického násilí (Cheleen – Mahar, 2019). Symbolické násilí je téměř neviditelné pro jeho oběti, jde o nadvládu založenou čistě na symbolickém principu, který si mezi sebou vytvořili dominantní a podřízený (Bourdieu, 1998). Je postaven na historickém postavení ženy ve společnosti, kdy žena byla doma a starala se o domácnost. Ovšem tento vztah se odráží i v jiných místech například ve škole ne ve státě, což vede k feministickým bojům, které mají místo v politickém boje ve vládě (Bourdieu, 1998). Každý člověk ve společnosti má nějaké postavení není možné aby byl neutrální a objektivní k tématům diskutovaným v sociálních kruzích (Winzler, 2014).

Sociální vědec se tedy musí dostat do toho samého prostoru, aby byl schopen lépe popsat lidské chování (Winzler, 2014).

Mezinárodní teoretici ve svých pracích často užívají Bourdieuv habitus, jinak také zvyk nebo vkus a prostředí ze kterého pocházíme. Mezinárodní teoretici samozřejmě užívají ve své práci i pole „fields“, které definuje společnost, která je složena z polí. Také se ve své práci zaměřil na rozšíření kapitálu o symbolický kapitál a o postavení člověka ve společnosti. K jehož pochopení je potřeba aby se vědec dostal do toho samého prostoru, neboli užil praxi. Jeho teorie praxe je také důležitou součástí práce „praxeologů“ mezinárodních vztahů. Bourdieu ve své práci upozorňuje na to, že antropologové by se měli zaměřit na sociální interakce, jazyk, dovednosti apod., neboli zkoumat společnost do hloubky za použití praxe. Totéž by tedy mělo platit i pro teoretiky mezinárodních vztahů. Celkově je Pierre Bourdieu jedním z nejvýznamnějších autorů spjatých s praktickou teorií. Jeho výzkum napomáhá předpovězení vývoje a chování aktérů ve společnosti. Chování jedinců a jejich zvyky mohou ovlivnit nejen společnost, ale i celé mezinárodní vztahy. Díky jeho konceptům je možné pochopit státy a jejich chování v mezinárodním systému.

1.2. Anthony Giddens

Anthony Giddens je praktickým teoretikem. Důležité je pro něho pochopení lidské činnosti. Je známý pro svou práci Teorie strukturace. Tato teorie je myšlenkovým směrem společenských věd, který se zabývá aktéry a strukturami a jejich vzájemným vztahem (Klega, 2015). Jako praktický teoretik je velice často citován ve pracích praktických teoretiků mezinárodních vztahů.

V této kapitole se podívám na to co je to teorie strukturace, která je důležitá pro práci Anthonyho Giddense. Podívám se z čeho se skládá a jaký má vztah s aktéry společnosti. Proč je vlastně důležitá. Jaké existují druhy strukturace a jaký je její vliv na rozhodování člověka. Také se podívám na to jak Anthony Giddens charakterizuje dnešní společnost.

Teorie strukturace se zabývá stabilitou struktur v čase, polidštění struktur a také možností jednotlivce změnit strukturu, dále také pracuje s časem a časoprostorem a přinesl do metodologie novou interpretaci moci (Klega, 2015). Strukturální teorie je přístupem sociologie, který ukazuje lidské chování založené na „dualitě struktur“ (Gibbs, 2020). Strukturace se skládá ze dvou významných složek: ontologie² a epistemologie³. Giddens se snaží prokázat dualitu mezi strukturou a schopností jednat spíše, než o vymezení jejího vzniku a způsobu posilování její existence (Lamsal, 2012). Uvádí, že struktura a schopnost jednat nejdou oddělit, jsou spojeny „dualitou struktury“, aktéři umožňují vytvářet struktury společnosti díky hodnotám a normám, přesto, že jsou omezeni sociální strukturou (Lamsal, 2012). Schopnost jednat a být aktérem je podle Anthonyho Giddense o základních lidských činech a výsledné činnosti (Lamsal, 2012). Příkladem může být hlasování zákonodárního sboru o novém zákonu, který změní společnost (Lamsal, 2012). Úvahou o vzájemném vztahu mezi aktérem a strukturou se Giddens snaží překonat rozdíly mezi těmito koncepty, kdy aktéři jednají buďto autonomně o své vůli nebo se s jednáním mění jejich vlastnosti a nelze tudíž předpovědět výsledek jejich chování (Klega, 2015). Teorie strukturace se pokouší porozumět lidskému chování. Aktéři se pohybují v kontextu pravidel vytvořených sociálními strukturami (Gibbs, 2020). Součástí strukturální teorie je také sociální systém, což je

² Navrhuje existenci daného jevu

³ Zdůrazňuje teorii poznání a zkoumá definici fenoménu, jeho zdroje a limity

uspořádání sociálních vztahů v čase a prostoru a je stále pozměňováno činnostmi aktérů a struktur, to je soubor pravidel, které organizují sociální systém (Klega, 2015). Struktura je nejdůležitější, bez struktury bychom byli ztraceni, omezuje jednání aktérů, ale zároveň dává aktérům praktické vědomí a vytváříme si díky ní rutinu (Klega, 2015). Ta se postupem času změnila. Dříve byl trh místem pro osobní interakce, ale v dnešní postmoderní době byl postupně nahrazen počítači a mobilními telefony, díky nim jsou lidé stále připojeni ke zdroji komunikace a vyplňují tak virtuální prostor a čas (Lamsal, 2012). Struktura je nezbytná na mikro i makro úrovni. Vztahy, které vytváříme, jsou v neustálé interakci a řídí je sami jednotlivci, ale jednotlivci sami o sobě nejsou schopni se organizovat jako společnost bez státních orgánů (Lamsal, 2012).

Giddens navrhuje tři druhy struktur v sociálním systému. První signifikace je označení, jehož význam je zakódován do jazyka a diskurzu. Druhý je legitimizace sestávající ze společenských norem a hodnot a třetí je dominance, neboli uplatnění moci (Gibbs, 2020). Signifikace má význam díky organizované síti jazyků, kdy by aktér měl být schopen interpretovat a manipulovat jazykem (Lamsal, 2012). Druhým typem struktury je legitimizace. Ta vytváří morální pořádek díky společenským normám, hodnotám a standardům (Lamsal, 2012). Třetím typem je dominance. Ta se zaměřuje na tvorbu a vykonávání moci, která vychází z kontroly prostředků nebo zdrojů (Lamsal, 2012). Dále se dominance zaměřuje na vznik a využití energie a jde také o formu interakce mezi aktérem a strukturou, tu si můžeme ukázat na vztahu nadřízeného a zaměstnance (Lamsal, 2012)

Giddensova teorie strukturace se dále zabývá tím, zda je aktér svobodný ve svém rozhodování nebo zda je jeho chování určeno jeho

sociálním okolím, tedy zda je „vězněm struktury“ a musí se chovat tak, jak mu předurčuje struktura (Klega, 2015). Z objektivistického pohledu je chování aktérů do jisté míry určeno sociálním okolím, například genderem nebo sociální třídou (Gibbs, 2020). Ze subjektivního pohledu mají jednotliví aktéři svobodnou vůli a rozhodují se bez ohledu na jejich sociální prostředí (Gibbs, 2020). Tedy, Giddens konstatuje, že aktéři i struktury se ovlivňují navzájem.

Giddens charakterizuje dnešní společnost jako „pozdní modernitu“ . V předmoderním stadiu společenského života byly sociální interakce ovlivněny prostorem a časem (Social Theory Re-Wired, 2016b). Pro kontakt s přáteli nebo rodinou musel člověk mnohdy cestovat a to trvalo dlouhou dobu (Social Theory Re-Wired, 2016b). V moderním a pozdním moderním stadiu jsou sociální interakce závislé na elektronické komunikaci a pokročilém dopravním systému (Social Theory Re-Wired, 2016b). Na rozdíl od pozdního moderního stadia, předmoderní stadium bylo svázáno tradicemi, které řídily sociální interakce mezi aktéry, kteří nepřemýšleli o svém chování ve společnosti (Social Theory Re-Wired, 2016b). Pozdní moderní stadium je obdobím, kde tradice ztrácí svou moc a aktéři musejí přemýšlet o svém chování ve společnosti (Social Theory Re-Wired, 2016b). V moderním období dochází k mnohem lepší komunikaci mezi společnostmi. To jak se vazby mezi společnostmi propojují po celém světě nazývá Giddens globalizací (Giddens, 2003). Globalizace je o intenzivním vztahu mezi různými oblastmi po celé zemi, a události odehrávající se na druhé straně zeměkoule mohou ovlivnit situaci u nás a naopak (Giddens, 2003). Giddens „nás“ označuje jako projekt (Social Theory Re-Wired, 2016b). Místo toho, aby se aktér choval podle zděděné kultury, přemýšlí a sleduje se a vytváří vlastní příběh, jeho identita je

projektem, který se neustále vyvíjí a za který nese plnou odpovědnost (Social Theory Re-Wired, 2016b). Giddens dále doporučuje, aby struktury, neboli tradice, instituce a morální kodexy, byly stabilní, ale aby se zároveň daly měnit neúmyslným jednáním, kdy lidé přestanou věnovat pozornost sociálním normám (Lamsal, 2012).

Anthony Giddens je jedinečnou osobou v souvislosti se svými názory. Jeho myšlenky byly využity několika významnými světovými politiky, například britským premiérem Tonym Blairem (Lamsal, 2012). Použití sociologických teorií v reálné politice je důležitou součástí i pro studium a pochopení komplikací při vývoji měst (Lamsal, 2012). Čím více se společnost urbanizuje, tím více může Giddensova teorie pomoci politikům pochopit potřeby současných a budoucích generací (Lamsal, 2012).

Anthony Giddens je díky své práci na teorii strukturace a pro jeho pohled na společnost významným sociologem, jehož práce inspirovala ostatní autory včetně teoretiků mezinárodních vztahů. Strukturální teorii může být užita v praxi při studiu zvyků a kultur. Giddensovi názory jsou tedy často citovány v dílech autorů zaměřujících se na Practice turn v mezinárodních vztazích. Anthony Giddens chtěl svým výzkumem ukázat na změny ve společnosti, které nastaly díky modernizaci. Zaměřil se na to, jak modernizace mění lidské chování, které potom může ovlivnit i mezinárodní systém. Díky struktuře každý ví, jaké je jeho postavení ve společnosti a jak se má chovat. Jeho chování je automatické. To by se dalo říci i o mezinárodním systému. Každý aktér zde ví kam patří a jak se díky tomuto postavení může nebo musí chovat.

1.3. Michel Foucault

Michel Foucault byl sociálním teoretikem. Je jedním z autorů spojovaných s praktickou teorií. Jeho práce je důležitá pro práce ostatních autorů na poli „practice turn“.

V této kapitole se podívám na dílo Michela Foucaulta. Podívám se co myslí pojmy jako je diskurz a epistémé a jak fungují. Také jak chápat svět diskurzů. Zjistím také s jakým popisem archivu a výpovědi Foucault přišel. Popíši také novou definici moci a jaké jsou její typy. A podívám se na pojem disciplína.

Michel Foucault se sám za filosofa nepovažoval a to i přes to, že měl na filozofii velký vliv. Jeho starší dílo je o jeho snaze porozumět společnosti za pomoci „archeologie vědění“. Jeho výzkum je jiný díky jeho studii „diskurzů“ a „epistémé“. Významným pro studium „Practice turn“ je jeho princip disciplíny a moci. Jedná se o jednoho z autorů, který je primárně spojován s Praktickou teorií. V jeho díle se objevují vězení, tresty a disciplína jako způsoby sociální kontroly.

Diskurz podle Foucaulta není jednoznačný. Popisuje ho jako autonomní, jehož tvůrci jsou vlastně uživatelé daného období (Horák, 2017a). Není stejný jako dějiny, jde spíše o skrytý smysl, přičemž je důležité mít nastavené podmínky existence pro daný diskurz (Horák, 2017a). Podle Foucaulta (1969: 122) se význam slova diskurz postupem času „rozmnožil“. Jednou šlo o obecnou doménu všech výpovědí, poté o individualizovanou skupinu výpovědí, dále také o praxe zahrnující určitý počet výpovědí (Foucault, 1969: 122). Foucault se snažil vyjít z disciplín, jako je politická ekonomie a podobně. Nezkoumal je do nitra, ale spíše se ptal dle jakých zákonů se formují, na pozadí jakých událostí se vytvářejí (Foucault, 1969: 43-45). Zaměřil se na soubory dané historií a zkoumal,

zda je lze použít v obecném prostoru (Foucault, 1969: 43-45). Pole diskurzivních událostí si klade otázku: „, jak se stalo, že se na tomto místě objevila právě tato, a ne nějaká jiná výpověď?“ (Foucault, 1969: 45). V analýze diskurzivního pole jde o to vzít jistou výpověď a zjistit jaký má vztah k ostatním výpovědím (Foucault, 1969: 45-50). Zjišťuje, jaké jsou její hranice a proč tam nemůže být jiná výpověď (Foucault, 1969: 45-50). Ať už jde o sebemenší a nevýznamnou výpověď, vždy je nějakým způsobem sepsána nebo vyřčena a existuje v paměti, rukopisech, knihách, ale hlavně je spojena s důsledky, které vyvolala (Foucault, 1969: 45-50).

Epistémé je kulturní epocha. Jde o soubor pravidel a postupů, které předepisují autorům, jak se v dané epoše chovat a určuje styl jejich díla (Horák, 2017b). Epistemé je také soubor vztahů, které v daném období sjednocují diskurzivní praktiky, které stojí za vznikem například věd, popřípadě formalizovaných systémům (Foucault, 1969: 284-287). Epistemé je mimo to i souborem vztahů mezi vědami a diskurzivními praktikami (Foucault, 1969: 284-287). Způsob jakým popisujeme epistémé nemůže být nikdy uzavřen, neustále přináší nové charakteristiky, jeho cílem je procházení neomezeným polem vztahů (Foucault, 1969: 286).

Dle Foucalta si nejsme jistí, jak použít rozlišení v našem světě diskurzů. Například literatura a politika jsou kategorie, které aplikujeme na historické kultury pouze prostřednictvím retrospektivní hypotézy a hry analogií a podobností (Foucault, 1969: 42-44). Podle Foucaulta musíme věci, které pokládáme za samozřejmé a jasné, jako je kniha, věda nebo literatura, vytrhnout ze samozřejmosti a zaměřit se na problémy, které nastolují (Foucault, 1969: 42-44).

Dalším pojmem, který Foucault ve svém díle používá je archiv. Tento termín se dle Foucaulta zaobírá tím, co způsobilo výpovědi

(Foucault, 1969: 197 - 201). Jde především o to, co může být řečeno, ale také je příčinou toho, že se vše řečené nehromadí (Foucault, 1969: 197-201). Archiv, ať už společnosti, jedince, kultury nebo epochy, není možné popsat (Foucault, 1969: 197-201).

V neposlední řadě je zde termín výpověď, který má ve Foucaultově „Archeologii vědění“ důležitou funkci. Pojem výpověď Foucault velice často používá když hovoří o „populaci výpovědi“ nebo v protikladu ke konceptu diskurzu (Foucault, 1969: 123). Asi nejpravděpodobnější vysvětlení by bylo, že výpověď je tam, kde lze rozeznat a izolovat „řečový akt“ (Foucault, 1969: 123-125). Jde o akt jako je slib, příkaz, závazek, smlouva nebo konstatování, tedy něco, co přichází až se samotnou výpovědí (Foucault, 1969: 123-125). Výpověď nakonec podle Foucaulta nemá vlastní definici, jde o řadu znaků, písma nebo stop, které jsou organizovány a je na gramatice nebo na logice, aby ji upřesnila (Foucault, 1969: 129-130).

Michel Foucault také přišel s novou definicí moci. Sám Foucault však řekl, že ač se původně zabíral otázkou moci, obecným tématem pro jeho dílo je spíše subjekt, ale pro toto studium bylo třeba rozšířit dimenzi definice moci (Foucault, 2003: 196). Pokud se zaměříme na moc, najdeme zde i „choroby moci“ neboli narazíme na fašismus a stalinismus, které zdokonalují mechanismy již dávno působící v ostatních společnostech (Foucault, 2003: 197). Je potřeba pokusit se odhalit problémy, které jsou spojeny s obecně známými informacemi a je potřeba je vyřešit dříve nebo jinak než například koncentračními tábory (Foucault, 2003: 198).

Foucault dále hovoří o několika typech moci. Existuje nová politická struktura stát, který se většinou vysvětluje jako politická moc, ta se místo na jedince soustředí na zájmy celé skupiny (Foucault, 2003: 204). Dalším

typem moci je moc pastýřská. Ta vychází z minulosti, kdy se věřilo, že jedinec může sloužit ostatním nikoli jako vládce, magistr, porotce nebo mecenáš, ale jako pastýř (Foucault 2003: 204). To ukazuje na novou formu moci jejím cílem je spasení jedince. Pastýř musí být ochoten se pro jedince obětovat a je to forma moci, která vyžaduje informovanost (Foucault 2003: 204-205).

Dalším pojmem ve Foucaultově díle je disciplína, která je důležitou součástí života. Pokud se podíváme na příklad vojáka na začátku sedmnáctého století všimneme si, že voják postupným trénováním a dodržováním pravidel a režimu, stane se pro něj postupem času disciplína přirozeným způsobem života (Foucault, 1975: 135 - 136).

Michel Foucault přišel podobně jako Pierre Bourdieu s pojmem zvyk, ale v jeho případě se jedná o disciplínu. Foucault se ale na rozdíl od Bourdieuho díval i na moc jako prostředek udržování sociální kontroly. Jeho teorie se celkově zabývají hlavně mocí a vědomím. Jde o dalšího autora, který je často citovaný „praxeology“ mezinárodních vztahů. Foucault se snažil vysvětlit chování společnosti a stanovení pravidel pro společenskou interakci. Přišel s tím, že aktéři musí s mocí nakládat opatrně, aby nedošlo k jejímu zneužití. Toto zneužití by mohlo mít negativní důsledky pro celý mezinárodní systém.

1.4. Theodore Schatzki

Theodore Schatzki je dalším autorem, který se zabývá Praktickou teorií a je považován za jednoho z jejích hlavních autorů. Jeho dílem se inspirovali autoři mezinárodních vztahů, kteří se zabývají Practice turn.

V této kapitole popíšu co Theodore Schatzki myslí pojmem „Site Ontology“. A co tento pojem zkoumá a jak je rozdílný od ostatních. Podívám se na to, co myslí pojmem hmotné uspořádání. Jaké existují typy

entit. Jak chápeme ostatní kultury. Jak Schatzki vnímá sociální realitu a jak vysvětluje pojmy důležitý, zvyk a pravidla.

Schatzki (podle Loscher – Splitter - Seidl, 2019) na základě práce Bourdieu a Foucaulta vyvinul vlastní teorii praxe, která se nazývá „Site Ontology“. Ta zkoumá vztahy mezi lidskou činností a společenstvím a předpokládá pouze jednu úroveň sociální reality. Jako ostatní teorie sociální praxe je i Schatzkiho ontologie založena na tom, že všechny sociální jevy mají kořeny v praxi. Rozdílem mezi Schatzkim a ostatními je v předpokladu pouze jedna úroveň sociální reality a to úroveň sociálních praktik. Centrem jeho přístupu je pojem praxe. Základem praxe jsou skutky a výroky, které jsou označeny jako činnosti. Schatzki (podle Loscher – Splitter - Seidl, 2019) popisuje tři vztahy, které jsou vnímány jako řeč nebo konkrétní forma tělesného jednání. První jsou projevy o stavu mysli, kdy tělo vyjadřuje emoce a stav bezvědomí. Druhý je význam, který označuje touhu, víru, naději a očekávání. Třetí je nástroj určený k vykonání akce (Loscher – Splitter - Seidl, 2019).

Schatzki (podle Loscher – Splitter - Seidl, 2019) vnímá výroky a věci jako „otevřené“ a to z toho důvodu, že je několik způsobů jak na situaci reagovat, ale rozsah jednání je omezen způsoby, které jsou napojeny na konkrétní praxi.

Hmotné uspořádání dle Schatzkiho dává smysl skutkům a výrokům praxe, jako například stůl a židle v kuchyni nebo ve třídě. Schatzki určuje čtyři typy entit a to lidské bytosti, artefakty tvořené lidskou činností, organismy a neživé živly přírody, tedy například hory a řeky. Na základě toho zdůrazňuje několik způsobů činností. Například činnost v rámci praxe mění materiální uspořádání, tedy tesař za pomoci nástrojů mění dřevo na

nábytek. Nebo když je subjekt spojen s činností, tedy pokud začne zvonit poplašný zvonek, hasiči se vrhají do auta (Loscher – Splitter - Seidl, 2019).

Pokud se snažíme pochopit jiné kultury a společnosti, naše snaha je rozdělena do dvou kategorií a to kognitivní a praktické (Schatzki, 2003: 2). Znakem kognitivního pochopení je, že člověk chápe jinou kulturu, pokud mu nepřijde zmatená nebo nesrozumitelná (Schatzki, 2003: 2). Pokud ale můžeme s jinou kulturou bez problému komunikovat, jde o praktické pochopení (Schatzki 2003: 2). Dle Schatzkiho může člověk plně něco pochopit, jen pokud zná všechna fakta a má nějaké zkušenosti s realizací (Schatzki 2003: 5). Ve finále spolu praktické a kognitivní porozumění úzce souvisí a vyvíjí se současně (Schatzki 2003: 5). Při snaze pochopit a porozumět ostatním lidem je důležité účastnit se různých setkání a sledovat, jak na sebe lidé reagují v různém prostředí a za různých okolností (Schatzki 2003: 5-6). Ale člověk nejvíce chápe lidi, se kterými koexistuje (Schatzki 2003: 6). Existují ale i situace, kde je porozumění situaci ztíženo a to například pokud jde o válku nebo otroctví (Schatzki 2003: 7). Schatzki se dále zabývá sociální realitou, což je vzájemný vztah nepřetížitelného průběhu života různých lidí. Tedy zajímají se o vztah toho, co vytváří lidský život (Schatzki 1988: 243-244). Schatzki také analyzuje probíhající život a existenci akcí, které jsou řízeny praktickou srozumitelností a jsou vzájemně propojeny (Schatzki 1988: 244). Praktická srozumitelnost je to, co dává aktérovi smysl, určuje jeho chování a smysl pro jeho činnosti udává racionalita (Schatzki 1988: 244-245). Pro lidi je tedy smyslem akce, která je povolená, přiměřená, obezřetná atd. (Schatzki 1988: 245). Praktická srozumitelnost má mnohem širší rozsah. Činnost, která dává smysl jednomu z aktérů neznamena její pochopitelnost a srozumitelnost pro ostatní aktéry systému (Schatzki 1988: 245). Schatzki

také vysvětluje pojmem „důležitý“ jako něco všudypřítomného a rozhodujícího, co určuje chování člověka. „Pravidla“ dle něho odkazují na směrnice a pokyny a pojmem „zvyk“ myslí rozšířené a všeobecně přijaté způsoby chování (Schatzki 1988: 246). Při zkoumání sociální reality přišel Schatzki s tím, že sociální realita je realitou skutečného sociálního života, protože se nachází ve vzájemně propojených životech (Schatzki 1988: 260).

Theodor Schatzki je pro odborníky na „practice turn“ v mezinárodních vztazích významný díky své alternativní teorii praxe. Ve své práci se zabývá lidskou činností, sociální realitou nebo praktickou srozumitelností. Dále se snaží vysvětlit, že jiné kultury nejlépe poznáme pokud ke svému teoretickému zkoumání přidáme praktickou zkušenost. Svou práci zakládá na dílech Pierra Bourdieu a Michela Foucaulta. Ale i on sám se může považovat za významného autora z jehož práce odborníci na obrat v praxi v mezinárodních vztazích čerpají. Schatzki se svým výzkumem chtěl ukázat, že vývoj společnosti bez praktické zkušenosti nemůžeme nikdy dostatečně pochopit. Pochopení jiných kultur nám může pomoci například při vyjednávání. Pokud budeme znát zvyky a chování v jiných společnostech a kulturách, pomůže nám to pochopit i chování aktérů na vyjednávacím poli.

2. „Practice turn“ v mezinárodních vztazích

V 90 letech se v mezinárodních vztazích začínají objevovat autoři, kteří tvrdí, že k pochopení problémů v mezinárodním společenství nestačí pouze teorie, ale je potřeba pochopit problém i z pohledu praxe. Tento pohled na praxi, jako na důležitou součást řešení problémů, není úplně nový, ale dříve se objevoval spíše v pracích autorů v jiných oborech jako je filosofie, sociologie nebo antropologie. V této části mé bakalářské práce se

zaměřím na to, co to vlastně praxe je a rozeberu práci autorů, kteří se na „Practice Turn“ v mezinárodních vztazích zaměřují. Na začátek bych ráda zmínila, že pojem praktičtí teoretici odkazuje na badatele a výzkumníky zabývající se studiem praktik a praxe. V odkazu na teze Michela Foucaulta tuto autoři odmítají chápání moci z jednoho centra a zaměřují se na výzkum různých státních i nestátních aktérů. Praktiky jsou popisovány jako rutinní vzorce jednání složené z několika propojených částí (Daniel – Rychnovská, 2015: 31). Praktiky jsou popisovány jako smysluplné vzorce společenského jednání prováděné komplexně v materiálním světě, jsou vzorem akcí, které mají smysl (Adler – Pouliot, 2011: 6).

V následujícím textu budu věnovat autorům, kteří se o „Practice turn“ v mezinárodních vztazích zabývají. Každá kapitola bude pojednávat o konkrétním autorovi a jeho dílu v souvislosti s praxí.

2.1. Vincent Pouliot

Vincent Pouliot působí na katedře politologie na univerzitě McGill. A jeho výzkum se zaměřuje na praktickou logiku globálního řízení bezpečnosti v rámci mezinárodních organizací (Foundation Pierre Elliott Trudeau Foundation, 2020). Spolu s ostatními praktickými teoretiky se zabývá obratem v praxi v mezinárodních vztazích. Ve své práci se soustředil například i na Mezinárodní bezpečnost a vztah mezi NATO a Ruskem. Dle něho je pro dnešní svět důležitá výměna názorů a univerzita hraje důležitou roli při výuce myslitelů, kteří budou v budoucnu moci ovlivnit společnost (Foundation Pierre Elliott Trudeau Foundation, 2020).

2.1.1 Mezinárodní bezpečnost v praxi a vztah mezi NATO a Ruskem

V této podkapitole se podívám na Pouliotovu knihu a mezinárodní bezpečnosti v praxi a vztahu mezi NATO a Ruskem. Tato kniha je pro mou práci důležitá převážně kvůli Pouliotovu zaměření na praxi. Pouliot zde

vysvětluje proč je praxe důležitá a jako příklad pro svou analýzu užívá vztah mezi NATO a Ruskem. Vysvětluje zde, že teoretici se svým výzkumem praxi přehlížejí. Užívá zde příklad diplomacie. Pouliot se také v této knize odkazuje na práce sociologů. V této kapitole se tedy také podívám na Bourdierovy teorie praxe z pohledu Pouliota.

V jeho práci o vztahu mezi NATO a Ruskem se inspiroval Pierrem Bourdieum, protože ačkoli teorie je podle něj velice důležitá a může mnohé vysvětlit, není to stejné jako praktická logika, která umožní aby všední věci měly smysl (Pouliot, 2010: XI). Snaží se zjistit co se můžeme naučit přidáním do teorie praktickou perspektivu. Praxe nám přináší „pozadí“ vědomostí, které jsou získané díky zkušenostem (Pouliot, 2010: 1). Pokud se podíváme na vztah mezi NATO a Ruskem vidíme zde stále nepatrné napětí, ale samozřejmě pokud to porovnáme se situací za studené války, uvidíme výrazné zlepšení. Tyto dva aktéři se přes válku dostali do normalizované diplomacie (Pouliot, 2010: 2). V této knize Pouliot bere „practice turn“ do studia bezpečnostních komunit. Zkoumá, jak představitelé států řeší problémy od nápadů po praxi (Pouliot, 2010: 5). Dále také zkoumá, co má praktická teorie společného s existujícími teoriemi mezinárodních vztahů, zatímco se otevírají nové dialogy (Pouliot, 2010: 8). Pouliot (podle Watson, 2011: 532-533) zde zkoumá zastavený vývoj bezpečnostní komunity a význam praxe. Tvrdí, že vzhledem k tomu, že praxe je běžná v každodenním životě je tedy častá na pozadí znalostí, díky kterým dochází ke všem sociálním interakcím (Watson, 2011: 532-533).

Pouliot se v této knize zaměřil na obrat v praxi ve studiu bezpečnostních komunit a říká, že ne jen to, kdo jsme určuje co děláme, ale i to co děláme určuje kdo jsme (Pouliot, 2010: 5). Zaměřuje se na to, jak

zástupci států, například politici nebo diplomaté, řeší spory v praxi a zdůrazňuje, jak praxe ovládá svět (Pouliot, 2010: 5). Za pomoci Bourdieova díla se Pouliot snaží podívat na mezistátní interakce jako na „modus operandi“ pro logiku praktičnosti v diplomacii mezi NATO a Ruskem (Pouliot, 2010: 5-6). V mezinárodních vztazích se teoretici často při vysvětlování politické činnosti soustředí na jednoduchou rovnici a to: „*touha a víra vedou k akci*“ (Pouliot, 2010: 11).

V současnosti se v mezinárodních vztazích dle Pouliota (2010: 11-12) objevují tři logiky sociální akce, a to logika důsledků, přiměřenosti a argumentace. Objevuje se zde, ale problém a to, že existují akce, které tyto teorie založené na pravidlech nedokáží dostatečně vysvětlit (Pouliot, 2010: 11-12). U příkladu diplomacie se většina teoretiků mezinárodních vztahů dívá primárně na strategické jednání, racionalitu a kalkulaci nákladů. Zatímco praktičtí teoretikové zdůrazňují praktickou a nesrozumitelnou povahu diplomacie (Pouliot, 2010: 11-12). Zkušení diplomaté nevědí, jak diplomacii správně vysvětlit, protože zdravý rozum, inteligence a takt nejdou naučit za pomoci schémat, ale jsou spíše získány praxí (Pouliot, 2010: 12). Existují sice určitá pravidla, ale k nim dle Pouliota neexistuje manuál. Lidé jednoduše na základě svých zkušeností automaticky vykonávají sociální činnosti za užití logiky praxe, která je mnohdy sociálními vědci přehlížena (Pouliot, 2010: 13). Tím, že Pouliot zdůrazňuje tuto logiku se řadí k trendu „practice turn“ v sociální teorii (Pouliott, 2010: 13). Diplomacie je tedy dle Pouliota spíše uměním nežli vědou (Pouliot, 2010: 16).

Filozofické a psychologické argumenty pro „Practice turn“ se postupně rozšířily do společenských věd, například do teorie strukturace Anthonyho Giddense, a mnoho důležitých vědců se zasazovalo i o

povznesení praxe mezi sociální teorie (Pouliot, 2010: 26). V mezinárodních vztazích už dle Pouliota několik vědců ukazuje, jak Bourdieuova sociologie obohacuje chápání bezpečnosti, moci nebo ekonomiky a to hlavně skrze jeho pojem habitu a pole (Pouliot, 2010: 26-27).

V pochopení praktického vědění velice pomáhá Bourdieuova teorie praxe a to díky jeho konceptu „habitus, field a practical sence“ (Pouliot, 2010: 31). V Bourdieově teorii praxe (podle Pouliot, 2010: 31) se lidé chovají určitým způsobem, díky zvyku. Ten získávají například za pomoci socializace a to i přes to, že zvyky se v průběhu času mění. Habitus je také praktický, vychází ze zkušeností ve světě a je zároveň nesrozumitelný pokud se například podíváme na pohlaví, lidé se chovají dle pohlaví automaticky a je to něco, co nejde snadno vyjádřit slovy (Pouliot, 2010: 31-32). Další je pojem pole „field“, který je o společenské konfiguraci ve třech dimenzích a to vztahy moci, předměty sporu a jasná pravidla (Pouliot, 2010: 32-33). „Practical sence“ jednoduše řečeno znamená, že lidé žijí za pomoci nástrojů a zdrojů, které jsou kolem nich k dispozici (Pouliot, 2010: 35).

Pouliot se (2010: 96-97) dále zabývá způsobem řešení sporů v rusko-atlantických jednáních. Od éry studené války došlo ke změně v pohybu diplomacie ve vztazích mezi NATO a Ruskem, které čelilo latentní nedůvěře, normalizaci sporů a každodenní spolupráce byla zmařena střetem kultur (Pouliot, 2010: 96-97).

2.1.2 Rozdíl Praxe a Teorie

Vincent Pouliot se ve své práci zaměřuje na rozdíl mezi Teorií a Praxí. Na tuto jeho práci se v této podkapitole tedy zaměřím. Aby byl schopný co nejlépe na tyto rozdíly ukázat užívá příkladu diplomacie. Vysvětlím zde na základě jeho práce rozdíl mezi teoretiky a praktiky.

Skvělým příkladem teoretika a praktika je Henry Kissinger, ten zvládl za svou kariéru být obojím, což je dle Pouliota ideální. Pouliot při své práci spolupracoval s Emanuelem Adlerem, o kterém budu psát více v další kapitole. Na základě jejich práce se také podívám na to zda praktiky pomáhají s lepším porozuměním světové politiky.

Pouliot dále uvádí demokracii, jako základní praxi mezinárodních vztahů. Říká, že názorem většiny teoretiků mezinárodních vztahů je, že diplomacie se zabývá hlavně strategickou akcí, racionalitou a výpočtem nákladů a přínosů (Pouliot 2008: 258). Pokud se na diplomacii podíváme pohledem praktiků, kteří spíše zdůrazňují, že diplomacie není přesná věda, ale důležité jsou lidské dovednosti a úsudek (Pouliot, 2008: 258). Pouliot dále zmiňuje, že sociální vědci na místo řešení problému prakticky tráví svou kariéru přemýšlením, úvahami o teoriích a prezentováním svých znalostí (Pouliot, 2008: 261). Problémem je, že to co vědci vidí ze své kanceláře může být nepraktické pro užití ve světě (Pouliot, 2008: 261). Henry Kissinger je dobrým příkladem akademika, který svou kariéru rozdělil mezi pole akademické a politické neboli praktické a byl tedy schopen vidět rozdíl mezi perspektivou analytika a perspektivou státníka (Pouliot, 2008: 261). Hlavním rozdílem mezi teoretikem a praktikem bude pravděpodobně čas (Pouliot, 2008: 261). Analytik neboli akademik má na rozhodování a zkoumání neomezené množství času zatímco ve světě praxe se státník neboli diplomat musí rozhodnout pod časovým tlakem (Pouliot, 2008: 261). Analytik má dále nashromážděná veškerá data, která potřebuje, ale diplomat se musí rozhodnout okamžitě i přes to, že nemá veškerá data, jde o praxi v reálném čase (Pouliot, 2008: 261). Důsledkem je, že diplomacie nelze pouze studováním plně pochopit, je třeba zažít jí i z praktické stránky (Pouliot, 2008: 261).

Vincent Pouliot se zároveň společně s Emanuelem Adlerem podílí na knize, která má ukázat studentům mezinárodních vztahů přístup k zahraniční politice za pomoci praktik (Adler – Pouliot, 2011: 3). Je důležité brát mezinárodní praktiky vážně, protože dokáží vysvětlit jinou tvář světové politiky, včetně např. moci nebo institucí (Adler – Pouliot, 2011: 3). Jedním z hlavních poznatků post-kulturalismu je, že složitá světová politika je vlastně tvořena množstvím obrazů každodenního života, která jsou vědci často přehlíženy (Adler – Pouliot, 2011: 3-4). Pokud se člověk zaměří na praktiky, je nucen překonat tradiční analýzy a v tomto důsledku můžeme říci, že neexistuje jednotná teorie praxe, ale spíše řada teorií zaměřených na praxi mezinárodních vztahů (Adler – Pouliot, 2011: 5). Praktiky mezinárodních vztahů mohou pomoci lépe porozumět světové politice, protože bude strukturována praktikami, které dávají smysl mezinárodní akci a umožňují tím interakci, což pomůže rozšířit ontologii světové politiky (Adler – Pouliot, 2011: 5). Dále koncept praxe umožňuje inter-paradigmatické rozhovory, protože dialog vede k teoretickému pokroku, vyvíjí se modulární rámec, který umožní vědcům s různými teoretickými preferencemi spolu komunikovat, protože definice praxe je dostatečně flexibilní a vyhovuje tak různým pohledům (Adler – Pouliot, 2011: 5). Zaměření na praxi také znamená vyhnout se mnoha tradičním dichotomiím mezinárodních vztahů a uvedení praxe do mezinárodních vztahů přináší novou výzkumnou agendu (Adler – Pouliot, 2011: 5).

2.1.3. Shrnutí

Vincent Pouliot se ve své práci snaží ukázat, proč je praxe v mezinárodních vztazích stejně důležitá jako teorie. Ukazuje na rozdíly mezi teoretikou a praktikou. Píše o věcech které se nedají naučit a přicházejí jen časem s praxí a zkušenostmi. Ve své práci se velice často zaměřuje na

práci Pierra Bourdieu. Dále poukazuje na to, že některé stránky mezinárodních vztahů nejdou pochopit jen za použití teorií. Teorie praxe je velice často v Pouliotově díle zmiňována v souvislosti s Mezinárodní bezpečností a se vztahy mezi NATO a Ruskem. Pouliot se tady snaží dokázat, že „Practice Turn“ v mezinárodních vztazích je důležitý a správný krok. Vychovávání nových myslitelů, kteří dokáží spojit teorii a praxi je také velice důležité. Některé věci se nedají naučit jen teoreticky. Jednání jen na základě teorii nebo jen na základě praxe nebude mít nikdy stejný výsledek, jako propojení obou.

2.2. Emanuel Adler

Emanuel Adler působí na „Andrea and Charles Bronfman Chair of Israeli Studies“ a jako profesor politických věd na univerzitě v Torontu. Je členem Královské společnosti Kanady, Evropské akademie věd a zároveň i čestným profesorem na univerzitě v Kodani. Dříve působil na hebrejské univerzitě v Jeruzalému jako profesor Mezinárodních vztahů a v současnosti působí na „Toronto s Munk School of Global Affairs and Public Policy“. Mezi jeho důležitou publikaci patří Mezinárodní praxe, kterou napsal společně s Vincentem Pouliotem. Mezi jeho zájmy patří mezinárodní praxe, společenství praxe a evoluce mezinárodního pořádku (Adler, nedatováno).

2.2.1. Practice x Praxe

V této kapitole budu čerpat z knihy, která vzešla ze spolupráce Emanuela Adlera a Vincenta Pouliota. Hlavní otázkou je co jsou to vlastně praktiky a praxe. Dále také, protože se praxe skládá z několika měřítek, tak je za pomoci příkladu v této kapitole vysvětlím. Dále se v této kapitole podívám na to co to je podniková praxe.

Praktiky jsou dle Adlera a Pouliota (2011: 6) smysluplné vzorce společenského jednání prováděné komplexně v materiálním světě. Praxe jako označování územní hranice, odstrašování jadernou zbraní nebo financování obchodu jsou dynamické myšlenkové procesy, které umožňují stabilitu a vývoj (Adler – Pouliot, 2011: 6). V běžném životě často zaměňujeme pojmy chování, jednání a praxe a to i přes to, že nejsou stejné (Adler – Pouliot, 2011: 6). Příkladem podle Adlera a Pouliota (2011: 6) může být běh. Běh v ulicích je pouhým chováním zatímco běh za zlodějem je akcí, která má smysl (Adler – Pouliot, 2011: 6). Praxe jsou vzorem akcí, které jsou rozvíjeny prostřednictvím učení a školení, akce je vždy součástí praxe, opačně to ale pravda být nemusí (Adler – Pouliot, 2011: 6). Akce je specifická činnost, zatímco praxe/praktiky jsou obecné například policie pronásledující zločinecké gangy je praktikou, protože jde o opakovanou činnost (Adler – Pouliot, 2011: 6). Mezinárodní praxe je společensky organizovaná činnost vztahující se ke světové politice (Adler – Pouliot, 2011: 7). Praxe jako taková se skládá z pěti měřítek, pro ilustraci se podíváme stejně jako Adler a Pouliot (2011: 7-8) na mezinárodní summit G8. Zaprvé toto setkání je „představením“, je složeno z řady akcí a procesů v reálném čase, to zahrnuje uvítací ceremoniál a nebo tiskovou konferenci (Adler – Pouliot, 2011: 8). Za druhé tato setkání jsou si velice podobná, ačkoli na každém setkání se najde jistá odlišnost, „kostra“ setkání zůstává stejná. Za třetí účastníci summitu jsou různě zkušenější a způsobilí a média tak mohou vidět skryté významy v interakci mezi nimi. Za čtvrté výkon účastníků je svázán se znalostí pozadí, která za pomoci praxe pomůže úředníkům, například při tiskové konferenci, referovat takzvaně mezi řádky, což je něco, co se naučit nedá, přichází to se zkušenostmi a praxí (Adler – Pouliot, 2011: 8). A za páté summit je jak myšlenkový, tak

materiální, jinými slovy účastníci tráví většinu svého soukromého i veřejného času rozhovory, na kterých prezentují své preference a politiky za použití různých způsobů (Adler – Pouliot, 2011: 8-9). Studium mezinárodních praktik se potýká s problémem podnikových praktik, to jsou praktiky prováděné kolektivem (Adler – Pouliot, 2011: 8-9). Pokud se tedy vrátím k příkladu summitu, ten není proveden jen hlavami států, ale také jejich týmem a právě díky znalostem pozadí jsou tedy summity kolektivním úspěchem (Adler – Pouliot, 2011: 9). Podniková praxe je tedy strukturovaná a jedná koordinovaně v pozadí, nejde tedy o práci jednoho aktéra, ale celé skupiny (Adler – Pouliot, 2011: 9-10). Přenesení praxe do popředí v mezinárodních vztazích nemá přinést jiný směr „ismus“, ale spíše má pomoci těm, které už existují a pomoci, aby se spojily dohromady na otologické i epistemologické úrovni (Adler – Pouliot, 2011: 10). Praxe v mezinárodních vztazích nemá za úkol odvrátit vědce od stanovených paradigmat, ale spíše má fungovat pro reflexi a kritické zhodnocení jejich předpokladů ve vztahu k ostatním a má fungovat jako „most“ mezi studenty světové politiky (Adler – Pouliot, 2011: 10). Dalším důvodem na zaměření na praxi v mezinárodních vztazích je možnost nového dialogu myšlenek, který pomůže lépe porozumět naléhavým otázkám světové politiky (Adler – Pouliot, 2011: 11). Ačkoli mezinárodní praxe naznačuje lepší pochopení světové politiky je jisté, že i s její pomocí nemůžeme vysvětlit všechny mezinárodní jevy, které mohou být velice komplexní (Adler – Pouliot, 2011: 17).

2.2.2. EU a bezpečnostní praxe

V této kapitole se podívám na Adlerovo práci v souvislosti s Evropskou Unií. Jak se EU podařilo spojit a za jakým cílem. Dále také

jak bezpečnostní praktiku ovlivňují chápání moci v Mezinárodních vztazích. Jaké je využití hmotné síly a jaké jsou bezpečnostní komunity.

Adler se v jednom ze svých svazků pokusil zhodnotit úsilí Evropské unie o podporu budování stability a míru ve Středomoří za pomoci Středomořského partnerství nebo za pomoci Barcelonského procesu (Adler – Crawford, 2004: 2). Koncept, navržený spojením regionální bezpečnosti a rozvojem regionálních identit a vzájemné důvěry, utrpěl nedostatečným zkoumáním vztahu mezi praxí bezpečnostních komunit a mocí (Adler – Crawford, 2004: 2). Ve své práci zmiňuje, že s ohledem na EU a používání bezpečnostních praktik, jde o použití normativní moci v mezinárodních vztazích, což se výrazně liší od tradičního chápání moci v mezinárodních vztazích (Adler – Crawford, 2004: 3). Hmotná síla, což znamená materiální zdroje, kterou má například USA může být využita pouze prostřednictvím praxe (Adler – Crawford, 2004: 6-7). Může se ale stát, že země nezná hodnotu a účinnost svých zdrojů, dokud ji nepoužije v praxi nebo některé praktiky selžou při přeměně hmotných zdrojů na vliv (Adler – Crawford, 2004: 7). Dalším problémem může být, že určité praktiky vyvolají reakci, která nebyla zamýšlená a to může v důsledku vést ke snížení agregované materiální energie (Adler – Crawford, 2004: 7). Celkově užití materiální síly povede k požadovanému cíli, jen pokud bude ostatními považován za legitimní (Adler – Crawford, 2004: 7). Moc závislá na praktikách a legitimitě, nakonec vedla k vynalezení nového souboru praktik, který může ovlivnit ostatní za pomoci normativní moci neboli za pomoci civilních praktik namísto vojenských (Adler – Crawford, 2004: 7). Je možné, že se Evropané snaží přilákat ostatní, aby se stali součástí politického společenství a tím přijali soubor norem a institucí, čímž se jim podařilo dosáhnout stability a bezpečnosti, mohli bychom tedy označit globální

mocenskou strukturu jako bipolární (Adler – Crewford, 2004: 7-8). Pokud by to tak bylo, rovnováha moci by byla součástí systému vládnutí a moc by spočívala ve schopnosti praktik a norem dobít jiné státy a kultury (Adler – Crewford, 2004: 7-8). Konkurenci by tedy vládla nejen mezi velkými a menšími mocnostmi, ale také mezi samotnými praktikami (Adler – Crewford, 2004: 8).

Evropa se v posledních desetiletí za použití normativní moci spojila v Unii a snaží se zajistit si bezpečnost ve svém okolí (Adler – Crewford, 2004: 13-14). Komunita se odkazuje na sociální strukturu neboli na zájmy členů komunity, tedy na sounáležitost mezi lidmi přenesená na instituce za pomoci komunitních praktik (Adler – Crewford, 2004: 15). Bezpečnostní komunity nejsou jen místem na mapě tvořeným různými státy, ale spíše zastoupením určitého stavu a bezpečností komunita je mechanismem mezinárodní bezpečnosti, který se odlišuje od rovnováhy moci (Adler – Crewford, 2004: 15). Díky společným hodnotám mezi členy komunity si státy více důvěřují a jsou tak otevřenější benevolentnějším praktikám jako je dialog a přesvědčování (Adler – Crewford, 2004: 15). Potenciál sociální komunikace ve směru bezpečnosti a míru se spoléhá na vliv sociální komunikace a na praktiky lidí (Adler – Crewford, 2004: 20). Jednoduše řečeno sociální komunikace motivuje lidi k praktikování stejných praktik (Adler – Crewford, 2004: 20).

2.2.3 Spolupráce na vývoji myšlenky o kontrole jaderných zbraní

Adler se dále zabývá vznikem spolupráce na kontrole jaderných zbraní. V této kapitole se tedy podívám na to co bylo pro tuto spolupráci důležité. Proč je kontrola jaderných zbraní důležitá. Dále také kde se odehrávaly „mezinárodní hry“. Podle jakých postupů se aktéři chovali a jaká byla role komunity.

Americká epistemologická komunita byla velice důležitá při vytváření mezinárodního porozumění a praxe v oblasti kontroly jaderných zbraní (Adler, 1992: 101). Adler (1992: 101) analyzuje jak teoretické, tak praktické myšlenky komunity, které byly později použity ve smlouvě o kontrole zbraní v roce 1972. Na konci padesátých let si vědci, kteří tvořili se stratégy epistemickou komunitu USA, uvědomili zranitelnost amerických jaderných zbraní a předpověděli, že pro národní bezpečnost USA je potřeba, aby supervelmoci spolupracovaly za účelem stabilizace jaderné rovnováhy za pomoci kontroly zbraní (Adler, 1992: 101-102). Díky společným názorům na příčiny války a dopady technologických změn na závod ve zbrojení, se tito vědci rozhodli zaměřit na místa, kde mohli dostat své myšlenky a nápady na rozšířenou národní bezpečnost přeměnit v praxi a nakonec dostat tyto myšlenky do SSSR (Adler 1992: 102). Časem se kontrola jaderných zbraní stala běžnou rutinní záležitostí (Adler, 1992: 103). Vzájemné mezinárodní hry o kontrolu zbraní se odehrávaly na úrovni fixních zájmů a moci a také na úrovni společných hodnot a praktik (Adler, 1992: 103). Podle Adlerova vysvětlení (1992: 104) se aktéři chovají podle běžných postupů, které strukturují, aby dávaly smysl měnící se mezinárodní realitě. Což má několik výhod a to zaprvé umožnění pochopení, proč byla spolupráce supervelmocí koncepční (Adler, 1992: 104) Za druhé to zvyšuje naši citlivost na domácí politiku, protože každý aktér se snaží za pomoci různých interpretací národního zájmu o utváření mezinárodních agend a mezinárodních praktik (Adler, 1992: 104). Za třetí jde o způsoby, které nám ukazují dopad vědeckých poznatků na procesy mezinárodní spolupráce, za čtvrté, že se státy socializovaly díky vzájemnému porozumění světu a za páté, že i Sověti viděli problém v závodu ve zbrojení (Adler, 1992: 104).

Názory supervelmocí jsou teoreticky částečně kompatibilní, protože se částečně překrývají, ale protože jde o systém založený na teoriích války jejich politický přepis je v praxi protichůdný (Adler, 1992: 110-111)

Role epistemické komunity pro kontrolu jaderných zbraní mezi supervelmocemi byla významná a mnohostranná (Adler, 1992: 140-141). Komunita vytvořila intelektuální klima, byly předloženy technické znalosti ty byly použity kontrolory zbraní pro získání politické legitimacy a autority (Adler, 1992: 140-141). Komunita také pomohla velmocím s důvody, proč i přes ideologické rozdíly spolupracovat a zároveň pomáhala rozvíjet nové oblasti výzkumu a vývoje a tím rozšířit komunitu o univerzity (Adler, 1992: 141). Dále také byly schopni získat podporu veřejnosti, navrhnout program vyjednávání a zformulovat konkrétní pravidla (Adler, 1992: 142).

2.2.4. Shrnutí

Emanuel Adler se ve své práci snaží vysvětlit, proč je praxe stejně důležitá jako teorie. Chce ve spolupráci s Vincentem Pouliotem vysvětlit co to vlastně „Practice“ je a proč je důležitá pro mezinárodní vztahy. Vysvětluje, že přinesení praxe do mezinárodních vztahů není o nahrazení stávajících teorií a ideologií, že má spíše sloužit jako doplněk pro lepší pochopení a má spojit některé ideologie za pomoci dialogů. Adler se také zaměřil na EU a důvod jejich spolupráce, který tkví v přesvědčení zemí za použití normativní moci. Státy EU mají podobné hodnoty je pro ně tedy výhodné spolupracovat, mohou si tak zajistit bezpečnost. Státy v této komunitě jsou díky společným hodnotám ochotné uchýlit se k mírovým praktikám jako je dialog. Celkově materiální moc, kterou má například USA je dobrá pouze pokud státy ví, jak ji použít v praxi. Adler se dále zajímá o dohodu o kontrole jaderných zbraní. Při vyjednávání o její účinnosti byla nutná spolupráce mezi teoretiky a praktiky, aby bylo možné

přesvědčit veřejnost a SSSR a nutnosti ji zavést. Nešlo jen ji navrhnout a předložit. Šlo o přesvědčování za pomoci diplomacie a vyjednávání. Adler přišel s tím, jak využít vzorce jednání k předpovězení určitých situací. Jednání se totiž vždy vyvíjí díky nějakému vzorci. V celé mezinárodní společnosti můžeme vidět podobnosti s Adlerovou podnikovou praxí. Příkladem může být právě Evropská unie. Její členové společně usilují o bezpečnost, díky společnému mírovému řešení sporů.

2.3. Iver B. Neumann

Iver B. Neumann dlouhodobě působil jako výzkumný profesor pro Norský institut mezinárodních vztahů (NUPI). Mezi lety 2014 -2017 také působil jako „Montagie Burton Professor of International Relations at London School of Economics and Political Science“. Jeho specializací je sociální teorie, historické mezinárodní vztahy a studium ruské a norské zahraniční politiky a diplomacie (Norwegian Institute of International Affairs, nedatováno). Zároveň je jedním z autorů, který se zabývá obratem v praxi v mezinárodních vztazích. V současné době působí jako ředitel Fridjof Nansensova institutu v Norsku (Fridjof Nansens Institute, nedatováno).

Neumann (2001: 505) popisuje existenci napětí mezi dodržováním lidských práv v teorii a v praxi. Přirovnává tuto situaci k praxi udržování míru. Zde se založila mezinárodní divize policejní síly UNCIVPOL, kde se dala moc do rukou policie (Neumann, 2001: 505). To sice na jednu stranu může být chápáno jako rozpad hranic mezi domácí a zahraniční politikou. Policie jako taková, ale v praxi jedná vždy na základě autority získané od státu. Hovoříme tedy spíše o posouvání nebo přemísťování hranic (Neumann, 2001: 505).

Neumann dále podotýká, že veškeré informace, které jsou vědci vyzkoumány, se musí dostat do světové společnosti. To vede k růstu významnosti médií a vědecké společnosti (Neumann, 2001: 506).

Neumann (2001: 507) dále přichází s několika hypotézami a analýzami. První je, že pokud vyměníme analýzu toho, jak je svět uspořádán a jak se mění. Tím se rozptýlí produkce znalostí a mezinárodní vztahy se tedy dají považovat za politickou praxi sami o sobě. Jde totiž o disciplíny světové společnosti. Další hypotéza je, že analytika nebo také teorie se integruje mezi ostatní politické praktiky a společně tvoří světovou společnost (Neumann, 2001: 507). Dle Neumanna (2001: 507) bychom se tedy jako vědci mezinárodních vztahů měli zaměřit na zkoumání praxe.

2.3.1. Diplomacie

V této podkapitole se zaměřím na diplomacii. Ta je velice často užívána jako příklad pro „Practice turn“ v mezinárodních vztazích. A i Iver B. Neumann se jí tedy zaobírá.

Podívám se zde na práci diplomata jako takovou. Jak tato práce v praxi ovlivňuje soukromý život? Jak je diplomacie chápána a o čem je? Užiju vyjednávání jako příklad diplomacie a zmíním něco málo z historické perspektivy na diplomacii. Podívám se i na rozšíření diplomacie na nestátní aktéry a jak ovlivňují diplomatické praktiky a také jaká je jejich role. Zmíním také pár názorů na diplomacii jako takovou.

Neumann získal zkušenosti s diplomacií díky své práci pro norské ministerstvo zahraničních věcí. Díky této zkušenosti v praxi zjistil o čem vlastně práce diplomata je a to, že jde v podstatě o vyvažování třech „skript“ (Neumann, 2005: 72). První z nich je byrokratický. Ten nutí diplomaty aby se soustředili na dřívější obavy a zavedené postupy. Další je hrdinský, který je nutí soustředit se na konkrétní úkoly a povzbudit zbytek

světa, aby se také zapojil do řešení problémů. A posledním z nich je přímo diplomatický specialista (Neumann, 2005: 72). Diplomat je tedy dle Neumanna (2005: 72) v nejisté situaci a v konečném důsledku je jeho práce o pokračování v zavedených postupech a praxích nebo na jejich zastavení.

Neumann dále rozebírá práci sekretářek v celé diplomatické praxi. Dle něho je zajímavé, že právě sekretářky toho o svých nadřízených diplomatech ví nejvíce, ale naopak oni o nich neví skoro nic. Jsou to také sekretářky, které šíří po ambasádě nejvíce teorií a zároveň pomáhají diplomatům s jejich prací (Neumann, 2005: 75-77). Neumann dále zmiňuje, jak je v praxi složité zkombinovat život diplomata se soukromým životem, ačkoli už se situace zlepšila. Před přibližně třiceti lety bylo například běžnou praxí odcházet ze zaměstnání až po nadřízeném. To už se dnes změnilo (Neumann, 2005: 78-80).

Neumann (2005: 83) dále chápe diplomacii jako praktickou samu o sobě. Přesněji řečeno pokud bude hledat specifické příklady myšlenek, vždy půjde o formulující se praktiky. Jedním z příkladů diplomacie je vyjednávání. Zde je běžným výstupem nějaký text. Dále je zde část, ve které se určí pozice aktérů a formulují se aliance a taktiky. Nakonec se připraví předběžný dokument, nikdy ale není jisté, že tento dokument zůstane bez změny. Vše záleží na vyjednávání. Praxe je pro život diplomatů běžná. Příběhy o vyjednávání zanechávají dojem i na těch, kteří se vyjednávání ještě nikdy nezúčastnili. Ale byli by rádi, pokud by se vyjednávání stalo i jejich každodenní praxí (Neumann, 2005: 84-85).

Neumann společně se Sednigem a Pouliotem (2011: 528) také říká, že je potřeba v diplomatických postupech hledat vzorce. Diplomatické prostředí se stále mění. Staré a nové praktiky koexistují ve vzájemném

vztahu. Díky postupnému rozvíjení vztahů o větší množství aktérů se postupně vyvíjí povaha a funkce diplomacie. Ta je dnes o způsobu, jakým státy jednají s okolním světem. Objevují se zde, ale stále noví aktéři jako jsou například nestátní aktéři, kteří se snaží jednat na globální úrovni prostřednictvím diplomacie jednotlivých států (Sending – Pouliot – Neumann, 2011: 528). Jako příklad může sloužit financování ministerstva zahraničních věcí. To historicky financuje nediplomatické praktiky, jako je rozvoj a pomoc v případě katastrof. Globalizace totiž nutí ministerstva k přímému působení se svými protějšky v jiných zemích. Praxe diplomacie je tedy přetvářena změnami v globálním rozdělení moci. Nevládání organizace tedy ve světové politice fungují formou delegace. Diplomacie se neustále rozšiřuje o nové aktéry. Při současném trendu legalizace se diplomaty stávají i právníci. Moc se dostává do rukou i náboženským aktérům, kteří mají možnost mobilizovat volební obvody. Dále jsou zde ekonomové, kteří také zasahují do diplomatické praxe díky svým odborným znalostem (Sending – Pouliot – Neumann, 2011: 528). Ohromný dopad na chování diplomatů má globální systém.

Diplomatická praxe a její vývoj jde zkoumat pohledem na vztahy mezi diplomacii a vládou. Je chápána jako reprezentace a vládnutí mezi politickými skupinami a zároveň funguje jako infrastruktura světové politiky (Sending – Pouliot – Neumann, 2011: 528). Studium diplomacie je už historicky spíše o praxi nežli o teorii. Diplomacie je v podstatě dialog o zastupování a vyjednávání mezi politickými jednotkami, které se vzájemně uznávají. Pro diplomatickou práci je, ale také důležité jí chápat, než ji budeme vykonávat prostřednictvím praxe (Sending – Pouliot – Neumann, 2011: 530-533).

Role nestátních aktérů v diplomacii není úplně nová a ani nijak neničí postavení tradiční diplomacie. Doba se sice změnila a pravomoci diplomacie se rozšířily i na ne-diplomaty, stále ale nejde jednoznačně říct, že jde o diplomacii bez diplomatů. Hlavně proto, že stále existuje interakce mezi různými politiky. Jde tedy o diplomacii a v případě, že se změní charakter mezi danými politiky, změní se celá diplomatická praxe (Sending – Pouliot – Neumann, 2011: 533-536). Ani v dnešní globalizované době se nedá říci, že by většinu z typické diplomatické práce vykonával někdo jiný, než tradiční diplomaté. Diplomacie je stále součástí institucionalizovaného státního systému a diplomaté jsou těmi svrchovanými aktéry i přes to, že jsou občas nahrazeni novými praktikami a aktéry. Zavedené diplomatické praktiky jsou zavedenou infrastrukturou pro ostatní aktéry, kteří se chtějí podílet na zastupování státu. Důležité je, jak se mění diplomacie jako celek s prací diplomatů i ne-diplomatů (Sending – Pouliot – Neumann, 2011: 536).

Pokud se, ale chceme podívat na změny v diplomatické praxi v důsledky rozšíření okruhu aktérů, je důležité, proč se noví aktéři rozhodli praktikovat diplomacii. Dále je potřeba koncentrovat se na rozdíly a podobnosti mezi diplomaty, kteří zastupují určitou zemi a další zástupce této země. Například na náboženské hodnostáře.

Na diplomacii existuje několik názorů. Jeden z nich je, že diplomacie je stabilní a institucionalizovaná do té míry, že se nezmění navzdory změnám v jejím okolí. Dalším názorem je, že diplomacie odráží základní rozdělení moci a ukazuje na změny v diplomatické praxi (Sending – Pouliot – Neumann, 2011: 537-540).

2.3.2. Severská bezpečnost: diskurz, praxe a diplomacie

V této podkapitole se podívám na díla Neumanna, která se zaměřují na severskou obranu a na diplomacii v souvislosti s Norskem. Zpočátku se podívám, jak Neumann popisuje diskurz, praxi a jak můžeme chápat kulturu. Dále se také podívám na vojenské praktiky a praxe užitá pro severskou obranu, včetně civilní-vojenské praxe. Opět se také zaměřím na diplomacii. Přesněji na zapojení malých a středních mocností do diplomacie.

Neumann společně s Heikkou (2005: 11) rozebírají diskurz. Ten je chápán jako systém pro formování prohlášení. Dále se ve své práci zabírají praxí. Praxe je společenskou formou činnosti na základě toho, co se členové společnosti učí od ostatních. Je možné tyto činnosti praktikovat dobře nebo špatně. Praktiky společně s diskuzí jsou vzájemně konstitutivní a lze říci, že přispívají kultuře. Ta může být chápána jako dynamická akce mezi diskurzem a praxí (Neumann – Heikka, 2005: 11).

Neumann se ve své práci dále zabírá vojenskou praxí. Pro ni jsou důležité vojenské doktríny. Vojenská doktrína je termín pro vše, co souvisí se strategií a taktikou. Je tedy velice důležité je ustanovit pro bezpečnost severu. Dále existuje vojenská kultura, která určuje, kdy vojenské síly mohou užít doktrínu (Neumann – Heikka, 2005: 14-15). Dalším tématem severské bezpečnosti je otázka civilní-vojenské praxe. Ta se soustředí na kontrolu politiků nad armádou. Skládá se tedy ze vztahů mezi politickými a armádními veliteli, rozpočtovými praktikami, zpracováním informací a také vztahy mezi vojáky a úředníky. Spolupráce mezi aktéry existuje jen díky praktikám jako jsou doktríny nebo zadávání veřejných zakázek (Neumann – Heikka, 2005: 16-19).

Neumann se ve své práci opět vrací k diplomacii. V současnosti se do diplomacie zapojují malé a střední síly, které předkládají případovou studii o norské institucionalizované snaze o mír a usmíření. Jejich prostředky jsou druhem síťově propojené diplomacie všech zúčastněných stran a jejich cílem je udržet systém a dále ho institucionalizovat. Tyto malé a střední síly se dají považovat za protiopatření proti vznikajícím velmocím, výsledkem těchto protiopatření může být diplomacie, která se zabývá globálními sociálními problémy (Neumann, 2011: 563-564).

Diplomacie je dále také o rovnováze moci. Jako příklad může sloužit Henry Kissinger nebo Adam Watson. Ti by dle Neumanna (2011: 565) měli být oceněni za jejich ojedinělý pohled na situaci. Ve své práci se soustředí na to, jak systém opravdu funguje. Na rozdíl od pouhých předpokladů teoretiků, z toho důvodu jsou diplomatické praktiky otevřeny empirické kontrole (Neumann, 2011: 565).

2.3.3 Shrnutí

Iver B. Neumann se ve své práci soustředí převážně na severské země, hlavně tedy na Norsko. Asi nejhlavnějším tématem s pohledu „practice turn“ je pro něho diplomacie. Zde má praktické zkušenosti ze své práce na norské ministerstvu zahraničí. Díky tomu mohl rozebrat práci diplomata. Dále se také zaměřil na vojenskou praxi jako je například vojenská doktrína a na vojenskou kulturu, která určuje, kdy bude vojenská doktrína použita. Podíval se v souvislosti s obranou i na civilní-vojenskou praxi tedy zjednodušeně na vztah mezi politiky a vojáky. Užívá příkladu Kissengera a Watsona, čímž ukazuje, že je dobré propojit teorii s praxí. Neumann sám je skvělou ukázkou praktika. Svě zkušenosti z Norského ministerstva zahraničních věcí užívá při psaní svých knih a článků.

Ukazuje, že diplomacie je v první řadě praktická a ani rozšíření role nestátních aktérů nemůže změnit roli diplomatů v mezinárodním systému.

Závěr

V závěru své práce zhodnotím a shrnu svou analýzu aktérů, kteří se zaobírají practice Turn v mezinárodních vztazích. Cílem mé práce bylo potvrdit nebo vyvrátit, zda practice turn opravdu znamenal změnu v mezinárodních vztazích. Proto jsem zkoumala vývoj tohoto proudu. Jak se vyvíjel díky ostatním humanitním oborům. V první části své práce jsem se soustředila právě na autory z ostatních oborů jako je sociologie nebo antropologie. Tito autoři přinesli poznatky praxe do svých oborů ještě před tím, než se practice turn dostalo do studia mezinárodních vztahů. Ve svých pracích zkoumali pojmy jako Habitus, Field, teorie strukturace, disciplína nebo Site Ontology. A poznatky, se kterými přišli, mohou být a jsou užívány autory mezinárodních vztahů, kteří na ně ve svých pracích často odkazují.

Autoři, kteří se obrací k praxi, jsou si velice podobní, proto jsou také řazeni do stejného směru. Sociologové se zaobírají společností. Zkoumají propojení praktického jednání s vědomostmi. Zkoumají zvyk, ať už jde o Habitus nebo Disciplínu. Dále také to, jak nás ovlivní prostředí, ve kterém vyrůstáme. Jak jsme ovlivněni technologií kolem nás a jak technologie změnila naše chování. Základem pro pochopení ostatních kultur je jejich praktické poznání. Není možné něco dostatečně pochopit bez praktického pohledu.

Autoři mezinárodních vztahů se ve svých pracích snaží ukázat, že praxe je pro mezinárodní vztahy důležitá a nezanedbatelná. Nejčastějším příkladem, na kterém ukazují důležitost praxe, je diplomacie.

Obrat v praxi je v mezinárodních vztazích relativně nový, ale v ostatních disciplínách jde o etablovanou oblast, což byl důvod, proč jsem se v první části své práce zaměřila na autory z ostatních disciplín. Ačkoli se však jedná o novou oblast, autoři mezinárodních vztahů, jenž se zabývají praxí, se shodují, že praxe je pro výzkum mezinárodních vztahů potřebná. Dále také, že nemá nahradit stávající teorie, ale spíše je doplnit o nové poznatky. To je pohled, se kterým rozhodně souhlasím. Praxe jako taková nemůže nikdy plně nahradit teorii. Ale není ani dobré ignorovat praxi, která nám může ukázat situaci z jiného úhlu pohledu. Může nám pomoci pochopit jevy, které bychom jinak nepochopili.

Když jsem zaměřila na ostatní disciplíny, které se zabývají obratem v praxi, psala jsem o uznávaném francouzském historickém sociologovi Pierru Bourdieu. Ten přišel s pojmem habitus a konceptem field, což jsou dnes důležité součásti practice turn v mezinárodních vztazích. Habitus se zabývá zvyky a dovednostmi získanými díky životním zkušenostem. Field, neboli pole je o společnosti, která je tvořena systémem autonomních polí s vlastní strukturou. Pohled Bourdieu na praxi je dobře znatelný z jeho názoru, že vědci by společnost měli zkoumat do hloubky právě za použití praxe.

Dalším autorem, jehož práci jsem zkoumala byl Anthony Giddens. Převážně tedy jeho pochopení lidské činnosti a teorie strukturace. Teorie strukturace se snaží pochopit lidské chování a sociální systém. Struktura je důležitá pro vytváření rutiny, která se však může kdykoli změnit. A to hlavně díky vývoji společnosti a změnám, které nastávají v souvislosti s moderními technologiemi. Tato teorie také řeší chování aktéra v jeho sociálním okolí.

Třetím autorem, kterým jsem se zabírala je sociální teoretik Michel Foucault. Foucault ve svém díle zkoumal diskurzy a epistémé. Dále studoval disciplínu a moc. Foucault ve svém díle vycházel z politické ekonomie a snažil se přijít na to, proč se určité věci dějí. Epistémé je soubor pravidel a postupů pro autory dané epochy. Foucault dále přišel s několika typy moci a varoval před nebezpečím, které moc může přinést. Důležitým pojmem je podle něho disciplína. Člověk, který celý život dodržuje disciplínu v ní postupem času vidí rutinu nebo také zvyk. V tomto bodě se velice podobá Pierru Bourdieu a jeho pojmu habitus.

Posledním autorem v první části mé práce je Theodore Schatzki. Ten ve své práci vycházel z teorií Pierra Bourdieu a Michela Foucaulta a vytvořil vlastní alternativní teorii praxe. Zkoumal lidskou činnost a společnost. Zastává názor, že existuje jen jedna úroveň sociální reality a to úroveň sociálních praktik. Základem praxe jsou podle něho skutky a výroky. Schatzki přišel s tím, že pro pochopení ostatních kultur je třeba užít praxi. Je potřeba mezi touto kulturou nějakou dobu žít, abychom byli schopni jí porozumět.

V další části své práce jsem se zaměřila na autory mezinárodních vztahů, kteří se soustředí na obrat v praxi. Prvním autorem, na jehož práci jsem se zaměřila, je Vincent Pouliot. Ten vysvětluje, proč je vlastně praxe důležitá pro mezinárodní vztahy. Říká, že teorie je velice důležitá, ale praxe nám pomůže dát věcem smysl. Praxe nám dává vědomosti, které máme díky zkušenostem. Praxe je dle něho součástí každodenního života. Pouliot se dále zaměřil na obrat v praxi ve studiu bezpečnostních komunit. Pro svou práci se inspiroval dílem Anthonyho Giddense a Pierra Bourdieu a vysvětluje potřebu praxe v mezinárodních vztazích za pomoci příkladu diplomacie. Ta podle něho nelze naučit. Lidé ji vykonávají na základě

svých zkušeností automaticky za užití logiky. Přes to, že pro diplomacii existuje „manuál“, pravidla nejsou jednoznačná. Pouliot se dále zaměřuje na rozdíl mezi teorií a praxí. Pouliot dále říká, že neexistuje jednotná teorie praxe, ale spíše řada teorií zaměřených na praxi v mezinárodních vztazích.

Dalším autorem, kterého jsem zpracovala je Emanuel Adler. Na jedné ze svých důležitých knih pro practice turn spolupracoval s Vincentem Pouliotem. Vysvětlil zde, co jsou to praktiky a praxe. Zároveň ukázal na rozdíly v pojmech jako je chování, jednání a praxe. Další věcí, kterou zde Adler vysvětlil je podniková praxe, neboli praxe v pozadí ve smyslu práce celé skupiny. Adler také říká, že practice turn do mezinárodních vztahů nemá přinést nový směr, který nahradí ty ostatní. Jeho záměrem je rozšířit ty stávající. Praxe má přinést nový pohled a spojit studenty světové politiky. Ve své práci se Adler dále soustředí na Evropskou unii a používání bezpečnostních praktik. Říká, že hmotná síla může být užita jen v praxi a některé státy ani nemusí znát svou moc, dokud ji v praxi nezkusí. Moc je tedy závislá na praxi. Evropa se v posledních letech spojila v unii a snaží se tak zajistit si bezpečnost ve svém okolí. Členové této unie mají společné hodnoty a více si důvěřují. Mohou tedy v mezinárodním prostředí spíše využívat praktiky jako je dialog a přesvědčování, namísto užití hmotné síly. Adler dále zkoumal, jak vznikla spolupráce na kontrole jaderných zbraní a proč je tato kontrola důležitá. Názory velmocí na kontrolu jaderných zbraní byly kompatibilní. Program byl schopen získat podporu veřejnosti a zformulovat tak konkrétní pravidla. Byla zde nutná spolupráce mezi teoretiky a praktiky a k celkovému prosazení bylo třeba užít diplomacie a vyjednávání.

Posledním autorem, kterého jsem rozebírala je Iver B. Neumann. Přišel s tím, že existuje napětí mezi dodržováním lidských práv v teorii a

praxi. Dále říká, že mezinárodní vztahy se dají považovat za praxi sami o sobě. Je podle něho důležité, aby se vědci mezinárodních vztahů praxí zaobírali. Ve své práci se velice často zaměřuje na diplomacii. Popisuje, jaký má práce diplomata v praxi vliv na jeho život. Diplomacie, je dle Neumanna, praktická sama o sobě. Praxe je pro diplomaty nedílnou součástí jejich života. Díky změnám v diplomatickém prostředí dochází k rozšíření povahy a funkcí diplomacie. Stále existují zavedené diplomatické praktiky, které zde slouží jako infrastruktura pro aktéry. Neumann také přišel s definicí praxe jako společenské činnosti, kterou se aktéři učí od ostatních. Také se zaobírá vojenskou praxí a civilní-vojenskou praxí. Iver B. Neumann začal vyzývat ke studiu praxe po té, co k dostatečnému pochopení diplomacie musel začít pracovat jako diplomat na norském ministerstvu zahraničí.

Ve své bakalářské práci jsem se seznámila s díly a názory několika významných teoretiků. Každý z nich, ať už se jedná o sociologa nebo odborníka na mezinárodní vztahy, přinesl do mé analýzy něco nového. Osobně nejvíce souhlasím s názory Vincenta Pouliota. Celkově, ale souhlasím se všemi, že praxe je pro výzkum stejně důležitá jako teorie a neměla by tedy být opomíjena. Zároveň by, ale nemělo dojít k zanedbání teorie. Diplomacie je opravdu jedním z nejjasnějších příkladů praxe v mezinárodních vztazích. Practice turn je tedy zatím jen ve svých počátcích, ale jsem si jistá, že v průběhu času si díky své důležitosti, místo v mezinárodních vztazích utvrdí. Díky své analýze si myslím, že practice turn opravdu přineslo do mezinárodních vztahů něco nového a to změnu myšlení, která se bude v následujících letech vyvíjet.

Praxe přináší metody studia jako například pozorování nebo rozhovory. Může být využita při pozorování chování států, organizací,

válek, hnutí nebo osob. Při výzkumu bude výzkumník vždy nějakým způsobem zainteresovaný. Ať už je pozorování nebo rozhovor, bude se muset výzkumu aktivně zúčastnit, nebude tedy nikdy plně neutrální. Myslím si, že practice turn pomáhá analyzovat situace z jiného úhlu pohledu. V tomto směru jde o skutečný obrat. Před practice turn byla praxe spíše podpůrným konceptem teorií, ale po obratu v praxi se dostává na vedoucí pozici ve výzkumu.

Praktičtí teoretici se soustředí na politické a mocenské vztahy, na praktické jednání aktérů, na studium praktického užití moci státními i nestátními aktéry a na důsledky plynoucí z praktik. Praxi můžeme například použít při výzkumu konfliktů. Zde můžeme pozorovat situaci na místě nebo se soustředit na rozhovory s účastníky konfliktu a jinými jinak zainteresovanými osobami. To nám pomůže pochopit daný konflikt do hloubky. Dalším příkladem může být užití praxe v diplomacii. Na tom se shodují i autoři mezinárodních vztahů. Dobrému diplomatovi k vykonávání jeho práce nestačí vědět, co diplomat dělá a jaká jsou „pravidla hry“. Aby byl úspěšný, potřebuje získat zkušenosti, vyzkoušet si práci a pochopit ji. Diplomaté při své práci velice často používají dialog a vyjednávání. Musí mít dobré pozorovací schopnosti a umět se rychle rozhodovat.

Praxe tedy může být použita například v bezpečnostních studiích, kde sleduje postupy, které tvoří bezpečnostní politiku a při jednáních o společných dohodách. Také může být využita v evropských studiích při sledování vývoje tamní spolupráce a při diplomatických studiích, kde nejlépe ukáže diplomatům, jak se chovat. Dále ve studiu mezinárodních organizací, kde se může zaměřit na sledování jejich vnitřního fungování. Praktičtí teoretici se často zaměřují na motivy lidského chování a na racionální chování. Practice turn zároveň vytváří prostor pro improvizaci.

Myslím si, že každý podobor mezinárodních vztahů může z Practice turn získat nový rozměr. Practice turn nám ukazuje změnu metod, která vede k lepšímu pochopení situace v mezinárodním prostředí.

Všeobecně můžeme říci, že autoři, které jsem pro svou analýzu užila, se zaměřují na spojení mezi praxí a lidským jednáním. Postavení ve společnosti, genderové a sociální nerovnosti a mocenské postavení lze považovat za indikátory a musíme je tedy užít v praxi, abychom byli schopni situaci dostatečně pochopit. Je ale potřeba si uvědomit, že veškerá rozhodnutí a výsledné politiky jsou vytvořeny člověkem nebo skupinou lidí. Proto je zkoumání společnosti a lidského chování dobrým místem, ze kterého mohou mezinárodní praktičtí teoretici pro svou práci čerpat. Praktický pohled na mezinárodní vztahy má rozhodně smysl a pomůže s pochopením mnohých situací.

Zdroje

ADLER, Emanuel (nedatováno). *Emanuel Adler* (<https://www.emanueladler.com>, 17.03.2020).

ADLER, Emanuel (1992). The Emergence of Cooperation: National Epistemic Communities and the International Evolution of the Idea of Nuclear Arms Control, *International Organization* 46 (1), s. 101 – 145 (<https://www.jstor.org/stable/2706953>, 20.03.2020).

ADLER, Emanuel – CRAWFORD, Beverly (2004). *Normative Power: The European Practice of Region Building and the Case of Euro-Mediterranean Partnership* (<https://escholarship.org/uc/item/6xx6n5p4>).

ADLER, Emanuel – POULIOT, Vincet (2011). *International Practice* (Cambridge University Press, Cambridge).

BOURDIEU, Pierre (1990). *The Logic of Practice* (Polity Press, Boston), 80 - 81.

BOURDIEU, Pierre (1998). On male domination, *Le Monde diplomatique* (<https://mondediplo.com/1998/10/10bourdieu>, 18.01.2020).

CURNUT, Jérémie (2017). The Practice Turn in International Relations Theory, *Oxford Research Encyclopedia* (<http://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-113>, 09. 04. 2019).

DANIEL, Jan – RYCHNOVSKÁ, Dagmar (2015). Mezinárodní politická sociologie: výzkum praxe bezpečnosti, *Mezinárodní vztahy* 2015 (1), s. 26–45.

FONDATION PIERRE ELLIOTT TRUDEA FOUNDATION (2020). *Vincent Pouliot* (<http://www.trudeaufoundation.ca/en/community/vincent-pouliot>, 07.03.2020).

FOUCAULT Michel (1969), *Archeologie vědění* (Hermann & synové, Praha).

FOUCAULT Michel (1975), *Discipline and punish* (Vintage Books, New York).

FOUCAULT Michel (2003), *Myšlení vnějšku* (Hermann & synové, Praha).

FRIDJOF NANSENS INSTITUTE (nedatováno). *Iver B. Neumann* (<https://www.fni.no/staff/leadership-group/iver-b-neumann>, 23.03.2020).

GIBBS Beverly (2020). Structuration theory, *Encyclopaedia Britannica* (<https://www.britannica.com/topic/structuration-theory>, 30.01.2020).

GIDDENS Anthony (2003) *Důsledky Modernity* (Sociologické nakladatelství, Praha).

HORÁK, Petr (2017a), Diskurs, *Sociologická encyklopedie 11.12.2017* (<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Diskurs>, 07.02.2020).

HORÁK, Petr (2017b), Épistémé, *Sociologická encyklopedie 11.12.2017* (<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Épistémé>, 07.02.2020).

CHELEEN Ann – MAHAR Catherin (2019). Practice Theory, *Encyclopedia.com 17.12.2019* (<https://www.encyclopedia.com/social-sciences/applied-and-social-sciences-magazines/practice-theory>, 17.12.2020).

KLEGA Štěpán (2015). Teorie strukturace, *MEDKULT* (<http://medkult.upmedia.cz/Keywords/teorie-strukturace/>, 29.01.2020).

LAMSAL Mukunda (2012). The Structuration Approach of Anthony Giddens, *Himalayan Journal of Sociology & Antropology* vol. 5, s. 111-122.

LOSCHER, Georg – SPLITTER, Violetta – SEIDL David (2019), Theodore Schatzki's practice theory and its implications for organization studies, *ResearchGate* 05.2019 (https://www.researchgate.net/publication/333576427_Theodore_Schatzki's_practice_theory_and_its_implications_for_organization_studies).

NEUMANN, Iver B. (2001). The English School and the Practice of World Society, *Review International Studies* 2001 27 (3), s. 503-507 (<https://www.jstor.org/stable/20097752>^[1]_{SEP}, 23.03.2020).

NEUMANN, Iver B. (2005). To Be a Diplomat, *International Studies Perspective* 2005 6 (1), s. 72-93 (<https://www.jstor.org/stable/44218353>^[1]_{SEP}, 23.03.2020).

NEUMANN, Iver. B (2011). Peace and reconciliation efforts as systems-maintaining diplomacy: The case of Norway, *International Journal* 2011 66 (3), s. 563-579 (<https://www.jstor.org/stable/23104368>, 30.03.2020).

NEUMANN, Iver B – HEIKKA, Henrikki (2005). Grand Strategy, Strategi Culture, Practice: The Social Roots of Nordic Defence, *Cooperation and Conflict* 2005 40 (1), s. 3-23 (<https://www.jstor.org/stable/45084412>, 28.03.2020).

NORWEGIAN INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS (nedatováno). *Iver B. Neumann* (<https://www.nupi.no/en/About-NUPI/Employees/Tidligere-ansatte/Iver-B.-Neumann>, 23.03.2020).

POULIOT, Vincent (2008). The Logic of Practicality: A Theory of Practice of Security Communities, *International Organization* 2008 62 (2), s. 257 – 288.

POULIOT, Vincent (2010). *International Security in Practice* (Cambridge University Press, Cambridge).

PULLMANN Michael (2003). Habitus a Třída. Výzva kulturní sociologie Sierra Bourdieu pro sociální dějiny. *Cefres* (http://www.cefres.cz/IMG/pdf/pullmann_2003_bourdieu_nemecke_socialni_vedy.pdf, 16.01.2020).

SENDING, Ole Jacob – POULIOT, Vincent – NEUMANN, Iver B. (2011). The Future of diplomacy: Changing practices, evolving relationships, *International Journal* 2011 66 (3), s. 527-547 (<https://www.jstor.org/stable/23104366>, 26.03.2020).

SCHATZKI, Theodore (1988). The Nature of Social Reality, *Philosophy and Phenomenological Research* vol 49 (2) s. 239-260 (<https://www.jstor.org/stable/2107975>).

SCHATZKI, Theodore (2003). Human Universal and Understanding a Different Socioculture, *Human Studies* vol 26 (1) s. 1-20

(<https://www.jstor.org/stable/20010315>, 29.02.2020).

SOCIAL THEORY RE-WIRED (2016a). *Habitus*
(<http://routledgesoc.com/category/profile-tags/habitus>, 16.01.2020).

SOCIAL THEORY RE-WIRED (2016b). *Anthony Giddens*
(<http://routledgesoc.com/profile/anthony-giddens>, 30.01.2020).

WATSON, Scott (2011). Secouring the Practical Turn in Constructivist Theory, *Intenrnational Studies Review* 13 (3), s. 532-534
(<https://www.jstor.org/stable/23016730>, 25.02.2020).

WINZLER Tim (2014). *Pierre Bourdieu` s Field Theory andf its use for understanding the illicit thrafficking of cultural objects*
(<https://traffickingculture.org/app/uploads/2014/04/Winzler2014.pdf>, 17.01.2020).

Resume

My topic for bachelor work was Practice turn in International relations. More specifically, I worked on the analysis of work of authors that deal with practice turn. In first part of my work I wrote about authors from another field than International relationship. That field are sociology or anthropology. These authors came with concepts that can help with practice turn in International relationships.

An example is Pierre Bourdieu and his concept of habitus or field, which is important for the study of Practice turn. The same can be said about work of Anthony Giddens. He is important author thanks to his structuring theory. Next author I wrote about was Michel Foucault. Foucault had similar thoughts as Bourdieu. He came with discipline and new types of power. The last author in that part of my work is Theodore Schatzki. His work is about human activity and society.

The second part of my work is about authors from International relationships and their works on Practice turn. First author was Vincent Pouliot. He said that the practice is important; it can help as understand things. Another author in my work is Emanuel Adler. He shows as what is practice and its benefits to International relationships. The last author in my analysis is Iver B. Neumann. He said that International relationship is practical on its own. He also wrote about military practice.

My work helps me realize that practice is very important part of International relationships. But we can't forget theory, because it is also very important. Practices bring new methods of study like observation or interviews. It helps us analyze situations from different angle. It can be also use in every field of study of International relationships.